

Det specifikke menneske

Af mag.art Rasmus Vestergaard - 2013

Søren Hagens passion for mennesket er distinkt. Hans malerier skildrer steder, der træder i karakter som mentale selv-portrætter, som han gennem sin særlige *sampling-realisme* folder ud som et erkendelsespotentiale af almenmenneskelig karakter. Menneskeskikkelsen er udelukkende Søren Hagen fremmed i disse tematiske fremstillinger, i landskaberne, i byrummene (og i hans kunstneriske isolation). De ville støje for meget der.

Men Søren Hagen maler faktisk menneskeskikkelser – endda med en udpræget intensitet som følge. Som et fascinerende ekstra-kapitel til *ISCENESÆTTELSER* kan en række af Hagens mest karakteristiske portrætter opleves. Portrætter der svinger mellem de klassiske portrætkategorier: det repræsentative og det psykologiske.

Vis mig

I *PORTRÆT AF BORGMESTER WILLY R. ELIASSEN* skildres den tidligere borgmester for Stenløse Kommune i en landskabelig *setting* hentet fra Broskov nord for Ganløse: træernes efterårsglødende farver, søens blanke vand og den blå himmel skaber et smukt bagtæppe for figuren. Vi oplever den portrætterede i en sluttet, afbalanceret form, der udtrykker den autoritet, ro og koncentration, der tilhører embedet. Ansigtsudtrykket, posituren, de klassiske klæder og ikke mindst borgmesterkæden manifesterer ham. Dét er portrættets form – og funktion. Maleriet skal fastholde personens officielle identitet, som den grundlægges i vores samfundsfunktion (i fællesskabet). Det er den "skærm", den rolle, som vi møder verden med.

Søren Hagen, der har udført værket på bestilling, kunne have valgt en langt mere kodet, symbolrig komposition. Nok er det legitimt at læse efterårsscenen som et billede på en politiker, der er i sit livs efterår og som kan se tilbage på en strålende karriere – men vi finder ikke attributter der fx kunne henvise til Willy R. Eliasens meritter. Selv om der er tale om et repræsentativt portræt, søger Søren Hagen at lade *personen* og ikke kun *embedet* komme til syne. På den måde nærmer borgmesterportrættet sig et psykologisk portræt.

Find mig

I *PORTRÆT AF JØRGEN BOBERG* møder vi Søren Hagens portrætkunst på sit kunstnerisk set højeste. Kunstnerkollegaen, der betegnede Søren Hagen som sin maleriske søn, er gengivet næsten i life-size. Portrættet ytrer meget lidt konkret om den portrætterede. Han er placeret i et tomt, kælderlignende rum. Fra værkerne i *ISCENESÆTTELSER* genkender vi elementer og stemninger: mørket, de

modulerede betonflader, optegninger på grunden, en vis råhed, et forfald, kælderens snask, der opløser det stabile. Mennesket, også Jørgen Boberg, er alene i denne verden.

Imidlertid er Boberg skildret med venlighed. Portrættet synes at bygge på en viden om, at Boberg har fundet en vej gennem det ensomme livsvilkår, at han gennem livet har evnet at vende logikkerne i ensomheden om og skabe et reservoir af viden, erfaring og ro. Et reservoir som grundlægger et kunstnerisk og menneskeligt nærværsrum mellem de to kunstnere.

Ligesom Boberg-portrættet så er *PORTRÆT AF MICHAEL KVIUM* realiseret på Søren Hagens foranledning. Som et portræt af en kunstner, Hagen nærer dyb respekt for. Det smukke portræt skal ikke udlægges her – men hav Kviums værker in mente og læg så mærke til den portrætteredes sluttede form og kontrasten til træernes udefinerbare og mystiske struktur. Vigtigere er det at understrege, at også Kvium er placeret på et ikke-sted. På den vis søger Hagen en kompositorisk form, der tillader ham at fokusere på mennesket *bag* dét vi ser.

Selv-portræt

En særlig kunsthistorisk genre er selvportrættet. Undersøgelsen af sit eget fysiognomi har til alle tider fascineret og været et felt, der har budt på værker af unik kvalitet – tænk blot på selvportrætterne af Vincent Van Gogh (1853-1890), Pablo Picasso (1881-1973), Frida Kahlo (1907-1954) eller Edvard Munch (1863-1944) som Søren Hagen på mange måder deler sit psykologiske set-up med.

I *SELVPORTRÆT* ser vi Søren Hagen siddende på en stol i et ikke-rum med to fliser i skødet. Alt er gråligt, hvorfor hans hud og det insisterende blik, dét der definerer ham, virker yderst nærværende. Samtidig er billedet krapagtigt manipuleret, opsat, kunstigt. Han er placeret – for ikke at sige *udstillet*. Eller, snarere udstiller han sig selv. Vi ser ham set med hans egne øjne. Vi er tæt på det livssyn, som Hagen undersøger i *ISCENESÆTTELSER*. Samtidig med at billedet således forbinder sig til hans overordnede kunstneriske projekt, så rummer portrættet en markant selvironisk tone. Ikke bare er billedet lidt for gråt (så trist er livet vel heller ikke) – det synes også at stille et spørgsmål: Hvorfor ikke bryde ud af rollen, som den hofnar, der udelukkende indfanger spor af grundlæggende sandhed? Hvorfor ikke handle på indsigten selv?

Men *SELVPORTRÆT* er for mig at se først og fremmest et billede på Søren Hagen. Et billede på hans kunstneriske univers – men også på hans personlige fortælling: fra opvækst til i dag. Lidt tættere på falder opmærksomheden på de to fliser i hans skød – betonfliser som vi til fulde fornemmer tyngden af. Mon ikke de

refererer til en personlig erfaring. Kunne de være symboler på en byrde, et savn, et tab? Det er ikke utænkeligt. På den måde, og fordi værket faktisk viser en ensomhed og følelse af tristesse (til trods for det ironiske islæt), bliver en privat fortælling til et erkendelsesstof, som vi alle kan drage viden fra. Som et mentalt billede på vekselvirkningen mellem det svære, kaotiske, problematiske og den tilstand af ro der viser sig, når livet falder på plads igen. Nok en erfaringshorisont som mange kan nikke genkendende til.

Mellem-værende

Et sted mellem det repræsentative og det psykologiske portræt finder vi *PORTRÆT AF MF LØSGÆNGER JACOB HAUGAARD*. Maleriet deler visse træk med Søren Hagens tematiske malerier, da det samtidig med at portrætteret Haugaard er en fremstilling af demokratiets implosion – eller af dét faktum, at en stærk performativ (kunstnerisk) praksis har medført, at Jacob Haugaard blev valgt ind som løsgænger i Folketinget. En fallit ikke for Haugaard (ansvaret som MF blev hurtigt en nærmest angstprovokerende realitet for ham selv) eller for politikerne. Fallitten er på demokratiets side: at så mange kunne stemme på en person, der ikke stillede op for at komme på tinge for at gøre en forskel. Det er denne fallit, som billedet giver krop. Vi ser løsgængerens, der eftertænksomt driver tiden af. Som overvejer han ansvar eller dedikation til rollen som folkevalgt. På den måde kan billedet læses som en refleksionsfigur. Dels som en kritik af at folket kan forføres, dels som en tanke om de "rigtigt" folkevalgte. For hvilke performances har de opført for at blive valgt, hvilket (fællesskab-)cirkus deltager de i? Uanset hvad, så rokkes der ved det demokratiske fundament. Maleriet – der opstod hos Søren Hagen som en af de idéer, der måtte ud – blev købt af Folketinget. I dag er det placeret på en central plads og indgår i rundvisningerne på Borgen. Dét ikke mindst fordi Søren Hagens værk indkapsler en speciel episode i moderne dansk politik på fornem vis.

Billedstorm

Vi lever i dag i en pulserende billedkultur. Den digitale verden har for altid revolutioneret alt. Det digitale set-up betyder, at vi bombarderes med informationer, men også at vi til enhver tid kan skaffe os oplysninger om alt på nettet. Denne informationsekspllosion er i meget høj grad kulturdefineret og kommer måske tydeligst til udtryk i optimeringen af vores virtuelle identitet. Altså den identitet som i meget høj grad samples sammen af vores billedkommunikation via instagram, facebook, picasa, youtube (der dukker hele tiden nye ting op). Udbredelsen af os selv, vores steder, vores liv gennem billeder er essentiel – som tegn på at vi faktisk findes.

Det er sådan set ganske fint og lige til, men de mange billeder påvirker os – og ikke mindst vores forståelse af virkeligheden. Billederne har gjort os immune til en vis grænse. Vi er billedmættede. Og, endvidere minimeres billedets troværdighed som sandhedsmedie løbende: manipulerede billeder/fotografier, iscenesatte film med dokumentarisk tilsnit, reality-tv. YOU NAME IT. Billeder af virkeligheden er ikke, hvad de har været. Den instinktive tillid til vores øjne skrumper ind.

Det er nok i dette clash – mellem det fotografiske (tilsyneladende ægte) billede og Søren Hagens figurative portrætter – at noget betydningsfuldt opstår. I malierne kan vi opleve, hvorledes Søren Hagen søger at fastholde virkeligheden med en insisterende psykologisk, sociologisk og antropologisk energi. Måske netop fordi kunstværket, maleriet ikke længere er knyttet til “virkeligheden” som en dokumentarisk genre, så er det sat fri – og kan dermed give troværdige udsagn om virkeligheden, om de mennesker som indfanges af Søren Hagens pensel.